BUKUR,

ISTORIA

FUNDĂRIĬ BUKUREȘTILOR.

DE

ALESANDRU PELIMON.

BUCUREȘTĬ.
Tipografia Națională a luĭ Iosif Romanov et Comp.
1858.

ПРЕFАЦЪ.

Am kȣџetat înkъ maĭ de-mȣлt ka sъ skpiȣ̆ че-ва despre оріџінеа Бȣкȣрештіȣлȣĭ, ал кърȣіа fȣndatopȣ̆ іл kpedeam, прекȣm zikȣ̆ ȣніĭ алџіĭ, къ fȣ ȣнȣ̆ чіобанȣ̆ etc. etc.

Afлînd-mъ în ачеastъ пъреpe, mъ окȣпam a stpînџe mateріеа nечesapie: întpeбam ші черчеtam пе d'алде бътpînі, pesfoiam ла кpoнікаpĭ, орĭ пе ȣnde îĭ gъsiamȣ̆, обсерввам орашȣл ші вizitam desȣ̆ monȣmentеле ші stabiлimentеле saле челе векі, mъ opriam dinaintea орĭ къріеа кpȣчĭ saȣ̆ пеатpъ, пе kape gъsimȣ̆ вpe o inskpiпџіȣnе sъпатъ în kapaktepe kipiлiче, îmĭ sипъpџeam kaпȣл ka sъ o desчifpez, îĭ konfpȣntam data kape se afлa пе dînsa kȣ dateле din istopie, meditam asȣпpa a tot feлȣл de materiĭ че ле afлam, черчеtam бisepiчiле ші mînъstipiле ші maĭ adesea орĭ tpeчeam пе ла Padȣ-Bodъ, лîngъ kape se aflъ mika бisepikȣџъ Sf. Тънаse, kape se ziче къ ap fi a лȣĭ Бȣкȣр чіобанȣл, dam okoлȣpĭ în sȣsȣ̆ ші 'n жоsȣ̆, вedeam semneле ȣneĭ zidъpiĭ de чetate, kape a fost aчĭ вpe odatъ, în ве-

kime, прівіam kȣ лȣаре aminte ла коліна пе kаре este sitȣatъ mînъstipea ачeasta dap, însfîpшit, nimikȣ нȣ пȣteam deskonepi, de kît чеea че 'mî zічea tpadiціea ші бътрînii....

Кътînd dap tot пеntpȣ ачeasta п'în бібліотечî ші п'în архіве, гъsesk, din întîmплаpe, în бібліоteka D. Колонелȣлȣі S.... o kapte веkе. fъръ skoapце ші fъръ поартъ, fъръ sъ stea пе dînsa вре ȣнȣ felȣ de datъ, ші нічі kъ пȣтȣі afла ȣnde este tinъpitъ; чі, нȣmai ачеea че se веde, kъ e dedikatъ ȣнȣі епіskonȣ ал Арадȣлȣі ші ал Орадіі Маре etctr, ші kape, нȣmai dȣпъ префацъ, fiind sȣб-semnatъ, kȣnoskȣі kъ аȣторȣл еі se нȣmеште Nikолае Хорга, преотȣ din Ȣngapia, ал Sелеȣшȣлȣі.

Pesfoind dap ȣna dȣпъ алта foiле astei kъpці, întpe алте mai мȣлте fpagmente че ле гъsiiȣ întp'însa, dideiȣ пeste o легендъ веke istopikъ, întitȣлатъ: *Аръtapea întîmплърії fetії лȣі Богdan Воевod църії Молдові, din анȣл de ла Xsts. 1346*. Ачeasta îmî tpase o мape atenціȣne. Чітііȣ, ші konpins de чеа mai мape mipape kît ші бȣkȣріе, възȣі întp'însa deskpіеpea віецїї лȣі Бȣkȣр, fȣndatopȣл Бȣkȣpeштілор!... Чітеz ла începȣtȣл kanitȣлȣі întîiȣ ȣнȣ fpagmentȣ din aчeastъ importantъ skpiepe пеntpȣ istopiea noastpъ, padȣsъ fiind, kȣm am аpъtat, din лімба magiapъ.

Кȣцetaiȣ mai пpofȣndȣ, stȣdiaiȣ mai sepiosȣ

ачеаstъ materie ші мъ възȣї tot-d'odatъ ешit din ръtъчіреа în kape fȣsesem пînъ atȣнчї.

Бȣkȣр нȣ fȣ maї мȣлt пentrȣ mine ачелȣ simплȣ чiобанȣ, dȣпъ kȣm kpedeam ші kpedȣ ші алції, чі ȣнȣ ероȣ ілȣstрȣ, маре лȣптъторȣ în kontra варварілор че inȣndaserъ Ромънia ші Молdова în ачеї timпї, fiȣл лȣї Лаik Bodъ, dȣпъ kȣm аратъ ачеаstъ kponikъ: — Ладisлas, * Лаiotъ saȣ Влаd I Басарабȣ, ȣnkiȣ лȣї Mірчеа Bodъ.

Dар, лȣînd în възаре de seamъ челе kопрinse în ачеаstъ skpiepe веke, kape ziчe, kȣm kъ Бȣkȣр, maї tîpziȣ, dȣпъ че s'a kъсъtopit kȣ fiika лȣї Bogdan BB. а ші fost алес de kътре воіерії церії Domнȣ, челȣ че fȣ ашеzat пе tponȣл de ла Tîpgовіште; noї, не kȣnoskînd вре ȣнȣ Domнȣ kȣ ачестȣ нȣме, прекȣm ші adȣkîndȣ-mї aminte kъ нȣмеле Бȣkȣр е sinonimȣ лȣї Padȣ, în лімба sлавонъ, kape, ачестȣ нȣме, а ші fost întpodȣs ла noї ші ла kȣрціле Domнілор de maї nainte прін gръмъtiчії Sîрбї ші Sлавонї, ачестȣ Бȣkȣр, de ла kape орашȣл Бȣkȣрештії îшї dеріуъ нȣмеле, este ȣнȣ Padȣ Bodъ, прекȣm ші ведемȣ kъ se нȣмеште mînъstipea чеа алътȣреа kȣ бisepika Sfîntȣл Тънase, ші kape, în векime, a fost неапърат o четate, înainte de Padȣ Mixнеа, челȣ че se ziчe kъ a fȣndat ачеаstъ mînъstipe.

---

* Ведеці kpоnika лȣї Шinkaї, томȣл I, пацinea 337.

Черчetînd dap ші жѕdekînd лѕкрѕріле dѕпъ istopie, kît ші обсервînd позіціеа ачестор локѕрі, ші maї алес, dѕпъ kѕm se afла în векime акоперite de пъdѕрі ші smîpkѕрі, че ле форта албіеа Dîmбовіціі, fѕndapea Бѕкѕрештіѕлѕі неапърат se încепѕ maї întîї de ла niште лѕкрърі mілітаре, konstpѕite, dѕпъ чееа че se веde, нѕmaї ші нѕmaї ka sъ se поаtъ лѕпta ші апъра цара de невоіле ші інвасііле барбарілор, kape poiaѕ totd'aѕna de kътpe Dѕнъре în sѕsѕл eї; ш' апа, din че în че, kѕ timпії, se konstpѕi орашѕл ачеsta ші se mъpi пînъ în zілiле noastpe. Бѕкѕрештіѕл dap fѕ în векime ѕнѕ пѕnktѕ stpateцikѕ пентрѕ артііле ротъпештi ші нѕmipea че ел о поаptъ, о поsedъ de ла нѕmеле fѕndatopѕлѕї sъѕ, челѕ че fѕ ѕнѕ kъпitanѕ saѕ ѕнѕ ostaшѕ, kътpe sfîpшitѕл sekолѕлѕї ал XIV.

Мірчеа Bodъ dap înkъ п'atѕнчї se sѕi пе tponѕл цеpiї ші începѕ a 'шї desволta таленtеле ші mapea sa kaпачitate mілitаръ, despe a ле kъpѕia fante epoiче kît ші despe політіka sa чеа însemnatъ istopiea este плinъ...

De ачееа adѕseiѕ sѕбiektѕл skpiepiї meле în timпѕл пе kînd domni Лaiotъ-Влad I, апої Dan ші Мірчеа-Bodъ, че se sѕчedapъ ѕнѕл dѕпъ алtѕл ла tponѕ; ші maї алес ал лѕї Мірчеа Bodъ, întpe anії 1383 — 1397, kape, în рапортѕ kѕ timпії kînd domnipъ Dpakѕла, Влad Цепешi,

Радȣ da ла Афȣmaцї, Міхаї Вiteazȣл ші Радȣл Шербаn, fȣ епока чеа maї mаре de famъ ші de ɡлоріе пеntрȣ націȣnea ромъnъ!..

Ачеsta е sȣвiektȣл че 'л skpiseiȣ!.. Чitiцї, въ роg; tречецї kȣ веdереа maї mȣлte ɡрешелї че sîntȣ stpekȣpate atît de mine kît ші de ла tiпаpȣ, пpiimiцї ачееа че е intepesantȣ ші патpiotikȣ; лъsaцї întp'o парte ачееа че въ паре а нȣ fi вȣнȣ, ші веніцї dimпреȣнъ kȣ mine sъ kpitikъmȣ ачееа че ва fi вре-о ероаре în istopie. Нȣ ȣitaцї însъ kъ пasiȣnea че о авȣї аsȣпра ачеstei deskoпеpipї, fȣ порніреа ȣнȣї simцimîntȣ de а tpansmite ȣpmaшілор nostpi чееа че предечеsopiї, în miжлокȣл kaлamitъцілор în kape se аfла цара, în timпiї пpimitiвї аї fȣndъpiї kапіtaлеї, нȣ ле пеpmise а kȣцеta ла ноï ші а не лъsа о kît de mikъ skpiepe, аsȣпра ачеstei îmпрецiȣpъpї atît de imпортante.

A. Pelimon.

KPONIKЪ BEKE.

Пре времеа mарелȣĭ Лаiоmĭ, kраiȣлȣĭ църiĭ Ȣн-gȣрешtĭ, mȣлте робiĭ шi пȣstiiрĭ аȣ̆ fъkȣtȣ̆ Тъtарi în Молdова, atîta: kît toatъ цара de лъkȣitорĭ s'аȣ̆ fos goлit, орашеле ле аȣ̆ fost stрikat, шi kîmпȣрiле kȣ seлбатече хiаре ȣmплîndȣ-se, s'аȣ̆ fost stрikat, întokmaĭ kа шi ȣпеле църĭ, kаре n'аȣ̆ обiчiнȣit sȣбt grіжеа îm-пъръteaskъ а ръmînea.

Kаре пȣstiiрĭ а църiĭ възîndȣ-ле Бogdan Bodъ, аȣ̆ kemat mȣлцĭ оаменĭ din Арdeaл шi din Молdова, sȣбt dеалȣл Хемешĭ, апроапе de апа Пistреĭ Sаpetȣлȣĭ шi Прȣtȣлȣĭ, лîngъ Молda пȣmitъ: iаȣ̆ ашеzat, шi ачел пъmîntȣ̆, kаре de de mȣлt ера а Dakieĭ, de ла Dakia Gotia de ла Gotȣшĭ, Genidia de ла Genidianĭ, шi Kȣmania de ла Kъпȣшĭ se kema, шi чел maĭ de пре ȣрmъ Краiȣ аȣ̆ fost Dekeбал, kаре înkъ de Траiан îmпъратȣл Роmi аȣ̆ fost stрikat, шi dȣпъ ел а stъпînit Gotȣшiĭ шi Bandaлȣшiĭ, Хȣпȣшiĭ, шi Atiла, апоĭ skъпîndȣ-se Ȣngȣрiĭ, i аȣ̆ domnit Gosпоdар шi Воевоzĭ în 900 de anĭ: шi ачееа бine okîрmȣiа цара Молdовi. Dȣпъ ачееа skȣлîndȣ-se Тъtарi asȣпра църiĭ Молdовi, în апȣл 1399, аȣ̆ înцелes de ла ȣпȣ̆ шпiопȣ̆, kȣm kъ Бogdan Bodъ ар авеа о Kokoaпъ toapte fрȣmoasъ: kъpiia îĭ

ера пȣтеле Іліанъ, ачеаstъ fечоаръ kȣратъ fiind, s'aȣ fost înkpedinцat kȣ Бȣkȣр fечорȣл лȣї Лаik Bodъ, de ла kape se пȣтеште орашȣл Бȣkȣрештї пînъ astъ-zi, ші fiind ачелȣ Бȣkȣр, fечорȣл лȣї Лаik Boda църії Ромîneштї, ші пînъ аічіа întрȣ ачеле времї foapte віteazȣ, ші înпpotiва тътîne-съȣ лȣї Лаik Bodъ se ръsвоіа Ердеlі Мікльȣш, ші Gapa, іаръ Бȣkȣр ka ȣнȣ віteazȣ fъръ de seamъ тȣлцime de nopod a лор aȣ тъiat, ші віind веste ла Іліанъ, kъ а пеpit Бȣkȣр, еа tape s'aȣ skîpвit, не врînd kȣ алтȣл kape-ва а se maї dръgosti; aȣ kȣцetat a терце ла Цара Ромîneaskъ kълȣgъріцъ!..."

Традȣсъ din лімба magiapъ ші пȣблікатъ de пpeotȣл Nіколае Хорда, парохȣ песпітеї лецї ал Sелеȣшȣлȣї.

I

BUCUREŞTIU.

Капitала Romînii mepitъ a fi deskpisъ пentpѹ ka fii eĭ kѹm шi stpeini sъ o kѹnoaskъ maĭ вine, a'ĭ шti înчепѹtѹл fѹndъpii, евenimenteле, префачеpiле шi kaлamitъцiле че în maĭ mѹлte pîndѹpĭ aѹ̆ kъzѹtѹ̆ пe dînsa, kît шi вiaцa fѹndatopѹлѹĭ eĭ, kape i a d'at нѹmeле aчesta, че kopъsпѹnde пpea mѹлt kѹ вapietъцiле kape ле gъseшte чine-ва înъѹntpѹ-ĭ шi de цiѹpѹ̆ în пpeцiѹpѹл eĭ...

Fpѹmoasъ kîmпie че se 'ntinde пe лîngъ aчeste deaлѹpĭ kape okoлeskѹ̆ opaшѹл Бѹkѹpeшtĭ!.. fpѹmoase лokѹpĭ kape îл mъpцineшte de toate пъpцiле; deaлѹpiле, вълiле, koлпiчеле, апеле, пъdѹpiле шi atîtea mînъstipĭ, a kъpopa пitopeskъ пpiвipe se пape kъ ap domina пeste dînsѹл; fiindѹ̆ kѹ totѹл întinsѹ̆, вapiatѹ̆, înfъцiшîndѹ̆ maĭ mѹлte kлъdipĭ koлoсaлe шi чiѹdate, пpekѹm шi

*

miï de fpвmвseцï, de kape se ввkвpъ okiвл, mintea, kît ши atinцe inima!...

Kвm bedeцï dap, ачeasta este kaпitaлa Pomînii, вnde pezidъ azï stъпînitopвл: ачi лъkвeskв fpвntaшiï цъpiï, kaпitaлistï, kвm ши чеï kape n'aв пîine!..

Тpeввe sъ ne înkлinъmв fpвntea îndatъ че ne апpoпiemв de dînsa, ka aчeлiia aл kъpiï nвme, ka ши вiaцa че o пetpekв лъkвitopi eï, este ввkвpiea, плъчepiлe, desfъtapea, лeцepitatea, gaлantepiea ш'atîtea aлteлe o mie ш'o sвtъ че nв ne maï вinв în minte...

Aшa dap sъ вopвimв maï întîiв despre пosiцiea лokвлвi, de aввцiea fpвmвseцiï че posedъ, despre intepesв ши imпoptanцa че o ape, de чеea че faче пе Pomînв a fi mîndpв despre dînsa, ka че пoate admipa вnв stpeinв kînd ажвnцe лa пopцiлe eï, че лвkpв 'i a fъkвt maï tot-d'aвna a se лiпi de dînsa ka sъ nв se maï dвkъ, че a fъkвt ka eï sъ пpiвiaskъ întpînsa o пatpie a лopв, ши, însfîpшit, a ziче aчea вътpînъ zikъtoape:

> Dîmвoвiцъ aпъ dвлче,
> Чine вea nв se maï dвче!..

Aцï aвzit, domniлop, ачesta este Бвkвpeшtiвл!..

Este aшa dвпpe kвm îл bedeцï; saв daka

пȣ'л kȣпoaштeцї вine, вї'л воï deskpie în kiпȣл ȣpmъtopȣ.

Патpȣ ȣліцї mapї паpалеле, че sîntȣ тъiate пpin o mie ш'о sȣtъ алтеле kape skotȣ în dpeaпta шi 'n stînga, fie kape din челе пpinцiпале цiind апpoaпе kîte o жȣmъtate milȣ шi maï mȣлt. dȣkînd maï toate kътpe ачееaшï dipekцiȣne, fiind лътȣpate de kase mapï шi miчï, палате шi kȣpцï mapï воepeштi, лîngъ kape se maï въdȣ шi пînъ azï ічï шi kолea niштe kъsȣце miчï вekï; se gъseskȣ лiпskъпii, mapkiтъпii, въkъпii, meштeшȣgapï, kîpчiȣme, o sȣmъ de пpekȣпeцï, вankepï шi de ъï kape пȣ fakȣ nimika; o лȣme gpъmъditъ, înkisъ întpe niштe mȣпцï de kase; o mȣлцime de oameni fȣpnikîndȣ п'în tîpgȣ шi пpin mахалале, шi maï kȣ deoseвipe o sȣmъ de femeï kokete!..

Че însemneazъ însъ пȣmъpȣл ачела de mînъstipï шi хапȣpï kape dominъ ka niштe чitadeле поȣiциеa opaшȣлȣï, пpekȣm: Kȣptea Beke, Padȣ-Bodъ, Kostandin — Bodъ, Шepвaп-Bodъ, Kotpъчeni, Въkъpeштi, Sf. George че a aps kînd kȣ fokȣл de ла 847, Sf. George чел вekiȣ, ȣnde odatъ a fost metpoпoлie, вisepika Kолцia, ал kъpiia tȣpnȣ, de шi pȣinatȣ пe жȣmъ-tate, пe adȣче înkъ aminte tpeчepea soлdaцiлop лȣї kapoл XII, dȣпъ пepdepea вътъii de ла Пол-tava, вisepika Sf. Stefan, вisepika. Kpeцȣлeskȣлȣï,

Sependapi, бisepika Sлoбozia, Antimȣ шi ч л t? dap maĭ kȣ seamъ бisepika Sf. Тъnase kape, din чeea чe se вede, ap fi чeл maĭ вekiȣ dokȣmentȣ чe s'a пъstpat spre a ne apъta вekimea Бȣkȣpeшtiȣлȣĭ пpekȣm шi nȣmeлe fȣndatopȣлȣĭ sъȣ. ȣnȣ monȣmentȣ плin de opiџinaлitate, лîngъ kape, semneлe ȣneĭ вekĭ zidъpiĭ konpindȣ amъnȣnteлe ȣneĭ лȣkpъpĭ imпoptante, пe kape timпȣл шi mîna omȣлȣĭ o a desfiinџat...

Toate aчeste edifiчiȣpĭ pепpesintȣ date istopiчe, maĭ mȣлt saȣ maĭ пȣџin imпoptante, kit шi nȣmeшte пe aчeĭ въpбaџĭ kape aȣ fъkȣtȣ kîte чe-ва пentpȣ пatpiea лopȣ!..

Пȣџine însъ dintpe aчeste лȣkpъpi pъmîind neпpeskimбate de timпȣ шi înпpeџiȣpъpĭ, чeлe maĭ fpȣmoase шi intepesante amъnȣntȣpĭ a лe istopii лopȣ s'aȣ пepdȣtȣ în întȣnepikȣл tpekȣtȣлȣĭ; ш'aшa, spre a вopбi despre fȣndapea Бȣkȣpeшtiȣлȣĭ, aлepgъmȣ лa isвoapeлe ȣnop skpiepĭ пȣблikate п'în stpeinъtate пpekȣm шi лa tpadiџie, kȣ kape ne neвoimȣ de a afлa adeвъpȣл; însъ шi aчeasta, din nenopoчipe, atinsъ de înflȣinџa timпȣpiлop шi ч. л. лt, o gъsimȣ foapte întȣnekatъ шi пpea пȣџin esaktъ despre tpekȣtȣл шi stapea ȣnop лȣkpȣpĭ...

Opĭ kȣm, oape kape kponiчĭ deskoпepite maĭ înkoa, spȣseлe бъtpînilop пpekȣm шi pȣineлe вopбeskȣ!..

O! kît n'am авеа а sпȣne despre Бȣкȣ-рештіȣ̆ ші soчietatea лȣĭ!.. kît n'am авеа а ворбі пентрȣ ka sъ deskpimȣ̆ трекȣтȣ-ĭ ші stapea sa чea aktȣалъ!...

Че de евenimente se петрекȣръ întpînsȣл d'atîtea opĭ kînd воі destinȣл ka sъ imпріме semneле непорочіреĭ saȣ̆ a ле търіреĭ пе frȣntea fiieĭ Ромîніі!

Kît de gpandiosȣ̆ iĭ fȣ трекȣтȣл în ȣніле îm-прецiȣръpĭ! asemenea ші kît de tpistȣ̆, kînd ачestȣ̆ попол ȣ̆ цетȣ de апъsape, de персекȣцie, de інвasiĭ a ле stpeinilop, de чіȣтъ, de foamete, de fokȣ̆, kît ші de înekъчiȣne!..

Toate ачestea sȣfepit-a Бȣкȣрештіȣл пре-кȣм ші toatъ цара, în timпiц kînd Тътарі, Тȣрчiĭ, Полоні, Nemцiĭ ші алцi, kîцĭ ші kîцĭ аȣ̆ трекȣтȣ̆ п'аічĭ, kapi înȣndînd цара, o fъкȣръ a тремȣра kȣ жафȣл ші kȣ silȣіреа!..

Авемȣ̆ însъ a ведеа ші faптеле челе марĭ a ле Domnilop Ромîніі, чеĭ че шezînd пе тронȣл църіі în ачеаstъ kапіталъ, îшĭ înskpiseръ нȣмеле în istopie kȣ віртȣцĭ марĭ ші 'шĭ înkopонаръ frȣntea kȣ лаȣрĭ, de kape ва ворбі kȣdeosebipe postepitatea...

Маĭ kȣ seamъ мареле Міхаĭ Вiteazȣл, еро̆ȣл Ромîніі în sekолȣл XVI, kape fъкȣ sъ se pes-пekte dpeптȣріле ачestȣĭ попол ȣ̆ пpin biktopioaseле sале fanтe; învingъторȣл Nikoполiĭ, ал Xîpsoviĭ,

Брѣілі, ла Кълȣgърепі, ла Sівіі, чел че іпtръ kȣ помпъ tріȣmfалъ în четатеа Бълgрadȣл протеktорȣл ші domпȣл Sъkȣілор ші ал toateĭ попȣлацii din Ардеалŭ, skȣtȣл апърътоpŭ în kape se реземаръ Sasiĭ în timпȣл kînd eĭ se афлаŭ персеkȣтацĭ de kътре воеводȣл kapdiналŭ, ачеĭ че імплораръ ажȣторȣл съŭ съ віе kît маĭ îndatъ а'ĭ skъпа, ші, dȣпъ ачеаста, se фъkȣ мареа бътъліе în марцiпеа Sівіȣлȣі ла 1600; în ȣрмъ авȣ а se лȣпта kȣ Полопі, în kon-тра лȣĭ Іеремia Мовілъ ші ч. л. t; міĭ de чірkon-stапце петреkȣt-а ероȣл din че în че, ші пе лîngъ atîtea пемȣрітоаре лȣkръpĭ, міĭ desȣпъръpĭ ші пепорочірĭ kъzȣ песте dînsȣл, пînъ ла sfîршітŭ! ..

Еĭ біпе, ачестŭ бърбатŭ а stat пе тропȣл църіĭ atît în Тîрgовіште kît ші аічĭ în Бȣkȣ-рештĭ!

Че de арміі se ведеаŭ kȣ dînsȣл, fiind тъбъріте пе kîmпііле ші въіле de ла Бъkърештĭ, kîтші de чеалалтъ парте деспре Котръчепĭ!.. sȣмъ de kортȣрĭ, sȣмъ de арме ші тȣпȣрĭ, sȣмъ de kaĭ ші tръsȣрĭ, sȣмъ de ostipĭ, ші оfіцеріĭ лорŭ, боіері църіĭ, înвеstmîntацĭ пȣмаĭ аȣрŭ ші арцін-tŭ, kȣ армеле челе маĭ преціоасе ші kȣ kaĭ бȣпĭ, însȣflецiаŭ рîпdȣріле ачестора!., іар ероȣл, Міхаĭ Водъ, kȣ манta sa чеа албъ, kȣ kъчіȣла sa de блапъ пе фрȣпте-ĭ, алерgîпdŭ пе kалȣл съŭ чел вîпътŭ de Арабіа, тречеа în ревіstъ ачеаstъ

a sa armatъ, kѕ kape avѕ a se лѕпta în kontpa лѕї Sinan, în kontpa emipѕлѕї, prekѕm шi a Kanѕлѕї tъtъpesk, în kontpa лѕї Andpeї ш'a лѕї Sigismѕnd Batopi, în kontpa лѕї Moвiлъ ш'a лѕї Zamoiski!...

Dap kѕ toate kъ soapta iї преѕpsi ачea nenopoчipe d'a nepde бъtълiea kape o didese лa хotapѕл Moлdoвi шi maї înkoa, întpe Бѕzъѕ шi Пłoeшti, fiind okoлitѕ de atîцї inemiчї nѕmeposhї nimenї nѕ вa nѕtea tъgъdѕi kъ eл s'a лѕntat kѕ бъpбъцie, n'a nepdѕt niчї odatъ enepцiea шi kopaцiѕл, шi se npegъtia d'a întpenpinde maї mapї fante nentpѕ naцiѕnea sa!. a înfpѕnta шi maї mapї nenopoчipї!...

Iatъ dap чe a aвѕt Бѕkѕpeшtiѕл de mape шi nomnosѕ în tpekѕtѕ; вedeцi-л шi чe este astъ-zї, în ажѕпѕл ѕneї peцenepъpї, de kape лѕmea se okѕпъ!..

Пpiвiцi-л aшa despe kѕm se afлъ шi se gъseшte, kѕ ѕлiцiлe saлe, kѕ koлina Metponoлii, kѕ tѕpnѕл de лa Koлцia, kѕ maї mѕлte edifiчiѕpї despe kape вomѕ вopбi maї întins, kѕ naлateлe, spitaлѕpiлe шi бisepiчiлe saлe, kѕ gpъdina Чismeцiѕлѕї, kѕ Dîmбoвiцa чe kѕpцe npin miжлokѕ-ї, pefлetînd чepѕл шi apбopiї de ne mapцinea sa kѕ mѕлtъ eлegaнцъ шi fpѕmѕseцe; afapъ nѕmaї daka ap tpeбѕi sъ вopбimѕ шi чe-вa despe nekѕpъцeniea ѕлiцiлop npinцinaлe шi a mахaлaлeлop, ne ѕnde nѕ noцi ѕmблa în timпѕл iepnii de лakѕpiлe шi

пороаіле челе марї, kît ші вара de мѕлta пръфъріе, пентрѕ kape, пѕ штімѕ, în adевърѕ, D. D пропріеtapї, чеї че se бѕkѕрѕ de бѕпѕріле пропріеtъцілор dѕмпеалор пѕ вор а se сѕпѕпе ла о ор dine, saѕ аѕtоріtаtеа оkѕпаtъ de алtе треві ші deseле skімбърї, п'а пѕtѕt ажѕпџе kѕ лѕkрареа пîпъ аколо?..

Fie орї kѕм, Бѕkѕрештіѕл este ѕпѕ tesaѕрѕ de фрѕмѕseџе піtореаskъ ші istорікъ; este ѕпѕ diamantѕ inkѕлtѕ!..

——•••——

II

UNIREA.

Întреба-вор џенерацііле віitoape ші вор чере sokoteалъ desupe търіреа трекȣтȣлȣї че пȣтъръ atîці Прінці de ла deskълекътoape ші пînъ azî, kape sîntȣ fanтеле лорȣ ші kape dintpînші аȣ fostȣ adeвърацї patpioцї saȣ ба?.. kape аȣ fost бърбацїї чеї adeвърат mapї Ромîнї, чеї че аȣ pedikatȣ пе fiiea Ромîнії ka din тр'ȣпȣ mормîntȣ, кълкînd sȣб пічоареле лорȣ палошȣл ші fȣpiea барбарілорȣ?.. kape sîntȣ ачеле familiї adeвърат noбіле, kȣ kape se поate mîndpi atît de mȣлт Ромîніеа, пȣmindȣ-ї adeвърацї еї fiї ші ероï?..

Мȣлцітеа monȣmentелор, тънъstipiле ші четъціле de kape е цара плінъ, spȣпȣ пȣmеле ачеstopa ші 'n dpent біне kȣвîntape konsepвъ biitopimeї toatъ glopiea ші пȣmеште kîte ȣпа ȣпа fanтеле лорȣ!.

Мȣнції nostpї іаръпії, прекȣm ші търеџȣл Danȣбіȣ, konsepвȣ în sînȣ-ле monȣmente mȣлт

maĭ вekĭ de kît ачелеа а ле кърора date se înчепȣ̆ de ла deskълекътоареа лȣĭ Negpȣ Bodъ; ачestea sîntȣ̆ шi maĭ mъpeцe шi maĭ sakpe, fiind къ konsepвȣ̆ kȣ atîta statopniчie faпteле stpъвȣ-niлop nostpi!... Еле ръmînȣ̆ ka niшte dokȣmente sigȣpe a ле пpimiлop nostpi пърinцĭ, пpimi înвingъtopĭ aĭ opdeлop варваре, ачеĭ kape пe konstitȣipъ nȣmeле, naцionaлitatea, лimвa, insti-tȣцiĭ, tpekȣtȣл шi kiap вiitopȣл nostpȣ!

Beniцĭ de ла mapцiniле лȣmiĭ ачеĭ че воiцĭ a въ înkpedinцa maĭ вine desпpe ачeste adeвъ-pȣpĭ, sъ вedeцĭ înшi-въ kȣ okiĭ четъцiле, dpȣ-mȣpiле челе koлosaле, sȣmъ de koлoane, ръmъ-шiцiле подȣлȣĭ пeste въtpînȣл Istpȣ, mopmin-теле шi sȣmъ de лȣkpȣpĭ пpeцioase!.. вeniцĭ kȣ mapĭ kȣ miчĭ ka sъ admipaцĭ antikitatea Dako-Pomanъ în sakpȣл ачеsta пъmîntȣ̆! ȣnde шi, пînъ azĭ se aȣde kȣ afekцiȣne în gȣpa попорȣлȣĭ, пpin kînteчiле шi tpadiцiiле saле, nȣmeле Aȣpe-лian, Tpaian, Nepвa, Dечевалȣ̆ шi ч. л. лt!..

Аша dap, stpъвътînd вekimea sekoлiлop, admipînd faпteле шi monȣmenteле kape ле gъse-шte чine-ва atît de des în feptiла шi авȣцioasa noastpъ пatpie, пe плаче tot-de odatъ шi a вopвi desпpe челе dintîĭ famiлiĭ domnitoape, de чеĭ dintîĭ Dȣчĭ шi Банĭ че stъпînipъ Pominiea în пaptea dinkoaчĭ шi dinkoлo de Олтȣ̆, ачеĭ че 'шĭ' aȣ̆ fostȣ̆ aшezat tpoпȣл ла Kîmпȣлȣngȣ̆,

ла Краіова, ла Арџешї, ла Тîрgовіште ші în врт҃ъ ла Бѕкѕрештї...

Dintpe тоџї ші toate ачeste familiї, sпiџа Басарабілор este чеа maї веке ші maї gлopioasъ пеntpѕ пѕтърѕл бърбаџілор mapї че dete ші пеntpѕ вekimea sa.

În ал XIII sekѕлѕ 1290, Padѕ Negpѕ viind din Apdeал kѕ ѕпѕ пѕтърѕ de oamenї, пѕртъ resboiѕ în kontpa Тъtapiлор чеї че inѕndaseръ џapa п'atѕnчї...

Бъtînds-ї dap ші înbingînds-ї пînъ че ле sпapse maї toate kѕibѕpiле, пе ѕnde epaѕ ашezaџї ші întъpiџї, ел алеse Kîmпѕлѕngѕ ka пpima sa pesidinџъ ші maї пе ѕртъ se stpъmѕtъ ла Kѕptea de Арџешї.

Dѕпъ moaptea лѕї Negpѕ, tpekînd domniea ла ѕпѕл dintpe fii Банѕлѕї Краіові, se deskise o лѕпtъ întpe ачeste doѕъ familiї, kape se sfîшiаръ ші se goniръ ѕna пе алtа kѕ mape ѕръ.

Міхаї Басараб ші апоï Алeksandpѕ, че se тръџеаѕ din sпiџа Банѕлѕї Краіові disпѕtаръ kѕ mѕлтъ enepџie ші kaпачitate dpeпtѕл domnii, kît ші лѕаръ înaпоï de ла Ѕngѕpї чеtatea Sеbepinѕл, asѕпpa kъpѕia peџiї лopѕ aveaѕ пpetenџie, de kînd kѕ kaвaлepiї nemџї, чеї че tpekѕръ п'aічї sпpe a se pesboi kѕ fii semiлѕneї...

Dan, sѕkчеsopѕл ачestopa, пѕ posedъ de ла naтѕpъ indestѕлъ бърбъџie ші ел чеdъ Ѕngѕpiлор

ţъnînïpea Severinълвï, nвmaï ka sъ nв deskizъ esвoiв kв dînшi, шi a tpъi în паче kв пополі ιвечinaцï.

Întp'ачestea, tpoпвл Pomînii se stpъmвtase a Tîpgoвiшte.

Dan I fiind вnвл dintpe fii лвï Negpв Bodъ, nв osedъ de ла natвpъ шi віртвціле пъpintелвï sъв!..

Întp'ачeastъ epъ Tвpчi înaintaв kв пaшï епеzï în Eвpoпa.

Тъtapii nв maï пвціnв fъkвpъ шi eï ачea іape diвepsiвne, înkît Молdова, Полоnia, Вn-'apiea шi o пapte din Îmпъpъціea Цеpmanъ fв зatpвл челеï maï kpînчene pesвoipï.

Nічï o пвtepe nвmaï kвteza a ціne apma n sвsв, afapъ de Молdовenï, чеï че, sвв Dвчi opв, dintpe kape Stefan fв челв maï mape шi чел maï вpaвв, pemвptapъ вiktopie în kontpa ачеstop opde de вapвapï, kвm шi Pomînii, лъ-kвitopï din Mapamвpъшï, ла хоtapeле Вngapii kв Полоnia, kapï, întp'вnв pesвoiв чел aввpъ, вчiseръ neste шai-zeчï de miї de Тъtapï, a ле kъpop oseminte se въdв шi пînъ azï aлвind npin fвn-dвл въiлop de ла Mapamвpъшï!..

Пе ачел timпв domni în цapa noastpъ Лaik Bodъ, saв Лaiotъ чел вътpînв, вnв Domnв вiteazв, kape nв maï пвціnв s'a însemnatв în лвпta че a aввt-o kв Вngвpi шi kв Твpчi.

Веџї шtї însъ kъ ачеstȣ̆ Лaiotъ Bodъ авȣ ȣпȣ̆ fiȣ̆ kape se пȣmia Бȣkȣp!

Ачеsta fȣ fȣndatopȣл пȣoiї kaпitaлe, шi de ла dînsȣл îшї tpaџe пȣmeлe Бȣkȣpeштiȣ̆!..

Maї nainte însъ d'a deskpi вiaџa шi îm-пpeџiȣpъpiлe че a fъkȣt пе Бȣkȣp шi пе aлџї Domnї ka sъ вie a лъkȣi sȣб koasta ȣnde se aflъ astъ-zї mînъstipiлe, пpekȣm, Padȣ-Bodъ, Kȣptea-Beke шi aлтeлe, вomȣ̆ kontinȣa diseptaџiea че înчепȣpъmȣ̆ despe faптeлe Domпiлop чеї вekї, шi maї tipziȣ̆ пе вomȣ̆ опpi okiї asȣпpa kaпitaлeї, ȣnde пenopoчipea kȣ бȣkȣpiea îшї de-tepъ maї tot-d'aȣna mîna шi întinsepъ ka ȣпȣ̆ лaпџȣ̆ saȣ̆, ka ȣпȣ̆ вълȣ̆ de toate koлoapeлe a лopȣ̆ impesiȣne peste fpȣntea eї; iap пȣmeлe fȣndatopȣлȣї seȣ̆ pekeamъ miї de fpȣmȣseџї шi mȣлџȣmipї kȣ kape ле плаче a se îmбъta inimiлe amanџiлop чеї жȣпї шi fepiчiџї!..

Dan aл II, fȣ sȣчesopȣ̆ лȣї Лaiotъ шi Dan пpечеdъ пе Mipчеa I чел бътpînȣ̆.

Чеstȣ̆ din ȣpmъ, mape џепepaлȣ̆ шi konkepantȣ̆, întinse хотapeлe џъpiї пînъ în mapea Neagpъ!

Ачеstȣ̆ бъpбatȣ̆ че шtiȣ пpin mepiтeлe saлe miлitape шi пoлiтiче sъ adaoџе maї mȣлтe titлȣpї ла kopoana sa, astȣ̆ лeȣ̆ че fъkȣ a tpemȣpa inemiчi џъpiї saлe, sȣпȣse ла лeџiлe лȣї пе toџї ачеї kape ameninџasepъ пpinџiпatȣл пînъ atȣn-чї, шi se пȣmi Пpiнчiпe aл џъpiї Pomînешtї,

Dѹче ал Fъgърашѹлѹĭ шi Omлашѹлѹĭ, Konte aл Severінѹлѹĭ, stъпînѹ aл пъmîntѹлѹĭ Dоброџеа шi Domnѹ Siлistpi...

Eл adѹse în Pomîniea епока чеа dintîĭ de gлорie шi de famъ; eл s'a лѹptat în kontpa лѹĭ Baiazet, în kontpa лѹĭ Шisman, реџеле Бѹлgapii, ш'a лѹĭ Sigismѹnd, реџеле Ѹngapii!..

Mipчea бъtѹ în dpeapta шi 'n stînga пе toџi kape i se опѹneaѹ шi шĭ asigѹpъ endinendinџa џъpiĭ în kѹpџepe de 36 aniĭ aĭ domnipi лѹĭ. Mapeле sъѹ kapaktepѹ, inima sa чеа mape шi kѹpaџioasъ îл пѹse în pîndѹл kaвалepiлор чеĭ mapĭ kpeштini, kape s'aѹ лѹptatѹ пentpѹ sînta kpѹче!..

Dap kѹ toate ачestea шi eл чеpkъ nenopoчipĭ, шi eл n'a skъпat de tpъdape ka чеĭ maĭ mѹлџi, шi eл a sѹfepit пpea mѹлt, шi tokmaĭ пentpѹ ачeasta tpeбѹie a'л nѹmi mape, kъчĭ, în челе maĭ kpitiче înпpeџiѹpъpĭ пentpѹ dînsѹл шi пentpѹ џapъ, штiѹ kѹm sъ se апepe de kѹpse; апъpъ kît пѹtѹ џapa sa s'o skапe d'a nѹ kъdea d'a dpeptѹл în пѹtepea Otomaniлор, чеĭ че п'atѹnчĭ însпъimîntasepъ лѹmea...

Ka sъ nѹ kazъ, zik, џapa kѹ desъвîpшipe, пpeфipъ maĭ бine a înkeia o kaпitѹлaџie kѹ Baiazet лa 1393, în kape îngpiжi ka џapa sъ'шĭ aiбъ aѹtonomiea sa, шi плъtind nѹmaĭ ѹnѹ tpiбѹtѹ anѹaлѹ, Tъpчia sъ n'aiбъ dpeptѹл d'a se amesteka

în нічї ȣнеле din пъȣntрȣ-ї, прекȣm шї џара а авеа dрепtȣл de а fаче ресбелȣ шї а înkeia паче . . .

Aste лȣкрърї zise шї репеtate de maї mȣлџї, este партеа чеа maї interesantъ пентрȣ fie че Ромънȣ adeвърatȣ, шї sokotesk къ нȣ se ва îngreȣia чіне-ва d'а ле askȣлta ш'ачеаstъ datъ în deskrierea че о вої fаче.

Мірчеа dар, zіче istoriea, fȣ челȣ dintîї kаре kапіtȣлъ кȣ Поарta Otomanъ шї de ла dînsȣл авемȣ челе dintîї лinії konprinzътоаре de dрептȣріле џерії în релаџіе кȣ Поарta Otomanъ.

Ел fȣ ачела че îmпърџі џара în опt-sпреzече жȣdеџе, saȣ опt-sпре-zече кънitanії, репреsintînd fie каре жȣdеџȣ kîte ȣнȣ mikȣ корпȣ de армie, шї аша toatъ џара о авȣ organisatъ mіліtърешtе, ка ла timпȣ de нevoie съ поаtъ redika d'odatъ шаі-zечї шї пінъ ла опt-zечї de miї de оаменї пентрȣ ресбелȣ.

Мірчеа реорganisînd Ромъніеа întр'ачеstȣ kіпȣ, fъкȣ dintrînsa о џаръ mаре шї пȣternikъ, прекȣm шї de toџї respektatъ!..

Nȣ însъ шї алџї Domnї, сȣчеsорї аї лȣї Мірчеа, аȣ авȣtȣ ачелȣ ferічitȣ џеніȣ прекȣm ш'ачеа енерџіе че о desвълі бътрînȣлȣ Прінчіпе, ка съ пъstreze невіолавіле ачеste dрептȣрї konsfinџite de dînsȣл, прін atîta лȣптъ шї върsаре de sînџе!.. Чеї mаї mȣлџї fъръ ніште tiранї лinsiџї

de аморѕлѕ̆ патрii шi desбръкаці de opĭ че demnitate, каре se лъsаръ a fi паралisaцĭ прin корѕпціe шi intpiціле de dinъѕntpѕ kît шi de dinaфаръ, шi kѕ ачеаsta нѕ фъkѕръ de kît a da дрептѕрĭ strеinilop ka sъ se amestiче шi maĭ mѕлт în тревiле церiĭ... Ромъніeа пердѕ sѕб dînшi maĭ toate привiлеџiiле sале челе векĭ... Акѕiла ромънъ stъtѕ tpistъ шi фъръ aktiвitate, сервiлъ ла воiнца strеinilop. iap нѕ mîndpъ шi 'n арiпатъ ла воiнца націоналъ; еа нѕ însoцiа maĭ mѕлт фѕлџерѕл аколо ѕнde тpeбѕia ka Ромънiĭ sъ fie învingъtopĭ; еа ера ka шi пердѕtъ, steaoa sa stinsъ шi nimiчitъ de молiчiѕнеа шi mîршъвiеа ачелора каре domniaѕ̆!..

Daka maĭ întîĭ трiбѕtѕл kъtpe Поарtъ fѕ pegѕлат de 3,000 банĭ ромiĭ d'aĭ церiĭ saѕ̆ 500 арџінцĭ тѕрчешtĭ, în ѕртъ kpeskѕ ла sѕme de îngpozit; ба înkъ, чеса че ера maĭ greѕ̆ пентрѕ царъ, i se черѕ a da пe tot анѕл ѕнѕ̆ нѕмъръ de копiĭ шi fete, ш'ачеаstъ чepepe se peпetъ пînъ ла жѕмъtatea sekолѕлѕĭ ал XV, kînd o mînъ Провеdінціалъ фъkѕ sъ se арате iаръшĭ ѕнѕ̆ Domnѕ̆ бравѕ̆, каре sъ fakъ a se deштепта кѕраціѕл în inima Ромънiлор, sъ'i kondѕkъ iаръшĭ ла вiktopie, шi kѕ армеле în mînъ, sъ adѕkъ aminte Тѕрчiĭ дрептѕрiле церiĭ, stinsѕlate întpe dînsa шi Ромъніеа!..

Ачеsta a fost Влаd V Цепешĭ, каре ла 1460 реноi векiле tpatate, înkeiate întpe царъ kѕ Поарta Otomanъ.

Ачestȣ̆ Прінчіпе kape se тръџеа din familiea Dракȣла, saȣ̆ а лȣї Влad III, ші ера fpate кȣ Padȣл ал IV, кърȣіа і s'a zis ші челȣ̆ fpȣmosȣ̆, пе лîngъ kpȣzimiле челе neaȣzite че ле съвîрші în kontpa inemічілор съї, а репȣрtat ші о мȣлџіme de бравȣрї în kontpa лȣї Махомет ш'а џенералілор съї, пе kape îї бътȣ în маї мȣлte pîndȣрї, пînъ че ел, în челе din ȣрмъ, і а fъkȣt ka съ респекте векіле stinȣлаціï, ші цара реintръ іаръші în pangȣл еї!..

Însъ ачееа че fȣ foapte tpistȣ̆ пentpȣ Ромъні, е шірȣл непорочірілор пentpȣ kape tot Ромънȣл se kade а върsa лakpime ші а арȣнka despreцȣл съȣ̆ asȣпра tpekȣtȣлȣї: ачестеа аȣ̆ fost, întpe алтеле, резбелеле ȣрmate întpe Молдова кȣ Цара Ромъneaskъ, adekъ: întpe Domni Молдовії кȣ чеї din Мȣntenia...

Цепеші нȣ маї пȣцін se бътȣ кȣ Stefan челȣ̆ маре ал Молдові... Însъ, ka съ маї ворбімȣ̆ despre ачесте лȣпте, întpe ачесті doї пополї de ачееаші оріџінъ ші ачееаші kpedinцъ, ар fi о deskpiepe deшартъ, saȣ̆ antinaцionалъ!.. Требȣіе съ dъmȣ̆ ȣітъріі челе tpekȣte, провеніte маї мȣлt din ръtъчіре, efekte а ле timпілор de іnoранцъ, de natimї ші de ȣрї personaле!..

Е о infamie d'a kînta чіне-ва вре о віktopie репȣрtatъ de kъtpe ȣнȣ̆ fpate asȣпра алтȣіа, а Ромънілор în kontpa Ромънілор, а ȣнеї мȣme în

kontpa fiiлор eĭ, saȣ̆ a ȣnȣĭ fiȣ̆ în kontpa пъ-рінцілор съĭ, пentpȣ kъ Молdовeniĭ нȣ sîntȣ̆ fpaцĭ, konsînцenĭ, пъpinцĭ, saȣ̆, алt-fел a ziче, чеea че sîntemȣ̆ noĭ sîntȣ̆ eĭ, шi чеea че sîntȣ̆ eĭ sîntemȣ̆ noĭ!..

Kȣ toate însъ e de обsepвat kъ daka aчestĭ Пpinчinĭ se бътȣpъ întpe dînшi, aчeasta o fъkȣpъ нȣmaĭ kînd нȣ se gъsiaȣ̆ înkȣpkaцĭ kȣ вpe ȣnȣ̆ pesбeлȣ̆ din naptea stpeinilop, saȣ̆ нȣmaĭ пentpȣ a ȣni npinчinateле, iap kînd se вedeaȣ̆ ловiцĭ de kъtpe o пȣtepe de dinafapъ, atȣnчĭ amîndoĭ лъsaȣ̆ ȣpiле ла o napte шi se лȣптaȣ̆ de o потpiвъ în kontpa inemiчiлop...

Ast-feл se apъtapъ Pomъniĭ бpaвĭ, penȣptînd вiktopiĭ sȣб Mipчea, sȣб Stefan, sȣб Бogdan, Петpȣ шi aлцiĭ, sȣб Цeneшĭ, sȣб Padȣ de ла Afȣmaцĭ, sȣб Mixaĭ шi пînъ ла Padȣл Шepбan!.. Тоцĭ aчestĭ бъpбaцĭ mapĭ пȣsepъ stema mъpipeĭ пe fpȣntea цepiĭ лopȣ̆; iap de пe ла жȣmъtatea sekoлȣлȣĭ aл XVII, maĭ mȣлt saȣ̆ maĭ пȣцin, aчeлȣ̆ шipȣ̆ de Domnĭ, esчenцie ȣnȣ saȣ̆ doĭ, de ла kape нe ръmase kîte чe-вa, нȣ penpesintъ dekît taбло: л nenopoчipiлop шi épa kъdepiĭ kȣ desъвîpшipe a Pomъniлop!..

Padȣ IV sȣчedъ пe tponȣ̆ dȣпъ moaptea ȣĭ Влad лЦeneшĭ, шi, npekȣm apъtapъmȣ̆ maĭ sȣsȣ̆, pesбeлȣл se ȣpma înkъ kȣ fȣpie întpe Pomъnia шi Молdова; нȣ însъ fъpъ nepdepea

ші непорочіреа amîndopop statȣрілорȣ̆: къчї, пе лîngъ аменінgъріле че amîndoȣъ черкаȣ̆ despre партеа Тȣрчілор, апрindeaȣ̆ înkъ ші џелоsіеа întpe Полоніа ші Ȣngaріа, че ле фъчеа а intepвeni ші dînseле spre a se amesteka în челе din пъȣntpȣ а ле sале. . .

Кaȣsa прінчіпалъ пентpȣ kape se іві maї adesea opї чертȣрї întpe Domnii Молdові кȣ aї Церії Ромъпештї fȣ жȣdeцȣл Пȣtni, пентpȣ kape amîndoї Прінчіпі Ромъні sȣsџineaȣ̆ претенџіе d'ал adъoga ла stъпînіpea лорȣ̆.

Kîmпȣріле de лîngъ Fokшanї, лîngъ Іашї, лîngъ Іаломіцъ, лîngъ Бȣkȣрештї ші ч. л. t. spȣnȣ̆ кȣ dȣрepe, къ maї adesea opї egoismȣл ші іȣбіреа de stъпînіpe fъкȣ пе ачеї stъпînі-topї sъ ȣite къ Молdовенії ші Ромъпії sîntȣ̆ fpaцї, ші maї біне ap fi fost în лok de atîtea въpsъpї de sînџе nefoлositoape, a'шї da mîna ші a faче лȣkpȣpї mapї în kontpa adeвърацілор inemічї!..

De ачееа, inima чеа sînџеpîndъ de amopȣл patpii a ȣnȣї adeвъpatȣ̆ Ромъпȣ̆, okiȣл челȣ̆ палідȣ̆ ші лъкpъmîndȣ̆ алȣ̆ бътpîпȣлȣї, прекȣm ш'ачелȣ̆ fokosȣ̆ ал жȣпелȣї, възîнd ачeste sfîшіеpї dintpe fpaцї кȣ fpaцї, ва zіче къ toate aste лȣпte întpe Ромъпі fъpъ maї кȣ seamъ пентpȣ ka sъ se înвеџе a se іȣбі în віitopȣ̆, dȣпъ непорочірї черkate, ka sъ se stingъ пентpȣ tot-d'aȣna ȣpa din tpekȣtȣ̆, sъ se леџе пентpȣ etepnitate

kordialitatea sakrъ întpe aчeste doѹъ цeрĭ ka doѹъ sѹрорĭ, a se ѹni ш'a se iѹбi întpe dînsele, a se mърita ш'a se лega ka sъ fie ѹna, sъ fie tapĭ în kontpa nenoрoчіреĭ ш'a tot feлѹл de a-meninцъpĭ de dinafapъ!.. a se faчe ѹna шi avînd ѹnѹ kanѹ amîndoѹъ, sъ 'л aiбъ înkoponat npin kълdѹpa шi amopѹл fiiлop eĭ, a nѹpta ne stema sa gлopiea бpавѹpiлop penѹptate în вekime шi în viitopѹ, a se nѹmi mape шi nѹtepnikъ, sъ fie aлeasъ шi pesnektatъ, a fi iѹбitъ шi kъѹtatъ, sъ noapte nѹmeлe чeлѹ demnѹ de antika eĭ mamъ, sъ dance în xopъ kѹ fpaцiĭ шi sѹpopiлe saлe, a fi nѹsъ în fpѹntea onъцѹлѹĭ!.. Tînъpъ шi fepiчitъ mipeasъ, dѹлчe шi npea iѹбitъ цapъ! 'aчestea цi лe ѹpeazъ fiѹл mѹseлopѹ шi fiѹл тъѹ, чeлѹ чe tot-d'aѹna te a sepвit шi te a adopat kѹ apdoape!!..

Ast-feл s'a въzѹt Padѹл чeл mape, Padѹ V, dînd mîna de naчe шi de înвoipe kѹ Bogdan, fiѹл лѹĭ Stefan чeлѹ mape, ne лa înчenѹtѹл sekoлѹлѹĭ XVI, 1506, ѹnindѹ-se шi înвoindѹ-se ka niшte fpaцĭ, fъkînd înчetape de apme întpe dînшi, шi ѹitînd kѹ desъвîpшipe вpъжmъшiea чea tpekѹtъ dintpe eĭ шi пъpinцi лopѹ! . .

Niчĭ odatъ sepбъtoape maĭ mape nѹ pesѹnъ цepmiĭ Miлkoвѹлѹĭ, niчĭ odatъ veseлie maĭ nъ-tpѹnzъtoape n'a konpins inimiлe Mѹntenilop ш'a лe Moлdoвenilop!.. Npinчinii aĭ amвeлop цepĭ,

îmпреȣnîndȣ̆ арmiiле пе о mовілъ, în mіжлокȣл ȣнеĭ kîmпiĭ spaцioase, џенералĭ шi офiцерĭ аĭ амбелор statȣрĭ, se îmбръцішаръ шi'шi апропіаръ inimiле; metрополiцiĭ шi преоцiĭ konsakраръ ȣnipea шi înвoipea ачеasta прin офiцiȣл челȣ̆ sfintȣ̆; біне кȣвîn-търіле шi рȣga кътре Dȣmnezeȣ̆ se înълца de претȣ-tindenia, тȣнȣріле шi ȣнetȣл арmелор анȣнца прin detȣнарea лорȣ̆ лъкȣitoрілор челор maĭ depъртaцĭ, ka sъ ia парte ла komȣна veseлie шi sъ gравeze adînk în inimiле лорȣ̆ іȣбіреа fратернъ, saȣ̆ ȣni-pea Moлdo-Romъnілор!..

Ачеstea fȣръ zілеле челе fеріче шi demne de memoріea stръnепоцілор astор бърбaцĭ марĭ!..

Іatъ аȣрора ese splendidъ despre ȣnȣ̆ vii-toрȣ̆ fеріче че înчепȣ а se аръta ла opisontȣл Romъnілор!.. Soареле mъреџȣ̆ шi аȣрора tîнъръ ȣрidea ла ȣръріле ачеstȣĭ поподȣ̆ însetatȣ̆ de аmорȣ̆ шi de gлоріе!.. Ȣmбреле ероілор ешіръ din mормinte ka sъ прівeaskъ ла хотареле лорȣ̆ пе Mолdoва шi пе Romъніеа danцînd хора fръцii ш'а ȣnipeĭ întpe dînseле!.. iap fii шi fiічеле saле жȣне шi amорȣase, înkoponînd fрȣntea-ле kȣ рȣже шi kȣ mъргъріtъpeĭ, пentpȣ ka sъ sербeze dimпреȣнъ kȣ mȣmеле лорȣ̆, kȣ бътрîni лорȣ̆ пъpінцĭ шi kȣ toцĭ fраціі, sербътoapea ачеasta, întonaȣ̆ imne de бȣкȣріе шi de лаȣdъ!..

О! ziле neштерse din inimiле челе adевърат romъне!.. dap kȣ toate kъ nепорочіріле maĭ

вîntвірѣ în atîtea pîndврï glopioaseлe noastpe пѣ-mîntврï, totв-шï sпeраnцa пв пe a пѣрѣsit вре odatѣ, шi пe a плѣkвt a пe gîndi tot-d'авnа, kвm шi a kpede, kѣ întр'o zi se ва pеaлisa dopinцeлe noastpe!.. Fie ka kît maï îndatѣ aste dовѣ sвpopï sѣ 'шï dea mîna пentpв etepnitate!.. aste цѣpï sѣ fopmeze вna !!..

III

BUCUR.

Мвлte s'a zis шi se ziче п'în попoлв kѣ Бв-kвр, întîiвл fвndatорв aл Бвkвpeштiлop epa впв чiовапв че 'шï пѣштia oiлe пe цepmiï Dîmвовiцi, апроапе пe вnde se aflѣ astѣ-zï mînѣstipea Padвл Bodѣ. Леџenda însѣ deskpisѣ de kѣtpe

пъріnteле Nikолае Хорgа, пе аратъ kȣ totȣл din kontра. Este dар пробабілȣ kъ, възînd чine-ва поsiціеа локȣлȣї ачеstȣia прекȣm ші adȣkîndȣ-не аminte kъ пъвъліріле inemiчілор în царъ se fъчеаȣ̆ маї adesea орї de kътре Dȣпъре, kапітала Tîрgовіштеа пеапърат kъта sъ аібъ nіште пȣnktȣрї fортіfіkate, локȣрї de реsпinцереа inemiчілор saȣ̆ de апъраре; ші fiind kъ împръжтȣіреа бisерічеї лȣї Радȣ-Водъ, kît ші чеа mikъ d'алътȣрї, пе аратъ întokmaї semnеле ȣпеї asemenea лȣkрърї, fȣndaторȣл лорȣ̆ dар а требȣit sъ fie вре ȣпȣ̆ ероȣ̆ іар пȣ ȣпȣ̆ чобапȣ̆!..

Маї întîї веці ші kъ пȣmеле Радȣ în лimба sлавопъ însemneazъ Бȣkȣр, kареderівъ de ла zічереа *радосtї*, бȣkȣріе. Бȣkȣр dар пе kаре Sîрбії ші inflȣinца лimбеї sлавone че domnia п'atȣnчї în бisерікъ ші ла kȣрtea Domnілор, 'л а fost преfъkȣt în Радȣ, fȣ ȣпȣл dintре Domni церії, прекȣm îл deskріе леценda sȣsȣ̆ арътатъ: fiȣ лȣї Лаіk Водъ saȣ̆ Лаіотъ Басараб...

Tot-d'aȣna stреinілор ле а плъkȣt sъ mikшореzе ачееа че se atinце despре istoріеа паціȣпеї romъne, ші d'ачееа плъsmȣіръ баsпȣл, kȣm kъ Бȣkȣр fȣ пȣmaї ȣпȣ̆ simплȣ чіобапȣ̆, іар пȣ ȣпȣ̆ ероȣ̆: kȣm am zіче, ȣпȣ̆ Радȣ Водъ, а ле kърȣіа fапtе ле kȣпоаштеmȣ̆ din istоріе!..

Ачеstȣ̆ Бȣkȣр, saȣ̆ алtmintерї Радȣ, пе sлаbопеште, лȣптъторȣ̆ în kontра барбарілор ші

fɛndatorɛл орашɛлɛĭ Бɛкɛрештĭ, se pɛdi de kътре mɛmъ-sa kɛ Ioan Корвin шi Matias Корвin реџеле Ȣngapii.

Веџĭ kɛnoaште tot-d'odatъ kъ Ioan Корвin, пърintеле лɛĭ Matias, de шi Ȣngɛpiĭ inвentapъ чiɛdata anekdotъ asɛпра паштеріĭ sале, nɛmindɛ-л fiŭ вastapdŭ ал Реџелɛĭ Sigismɛndŭ kɛ fiika ɛnɛĭ воіерŭ din Џара Ромъnеаskъ, nɛ fɛ de kît аdевъратŭ de opiџinъ ромъnъ: tatъ-sъŭ Boikɛ Бɛt, воіерŭ din џаръ, шi mamъ-sa Mopsina, fiika ɛnɛĭ noвiлŭ ромъnŭ de ла Хаџеg, din Трапsiлвапia.

Басараб Лаiot, Лaik saŭ Влаd, челŭ че лɛase napte`în вътъліеа чеа mape de ла Bidin dimпреɛnъ kɛ Лɛdoвik Реџеле Ȣngapii în kontpa apmii лɛĭ Osman, че atɛnчĭ fъkɛse ipɛпџie din Asia în Европа, репɛртъ ачеа вiktopie kape fъkɛ onoape aрмелор kрештine... Dɛпъ ачеаsta ivindɛse neînвoipĭ întpe Лɛdoвik шi dînsɛл, челŭ че sɛsџinɛ nіште претепџiĭ а ле лɛĭ Stpaшimip Реџеле Бɛлgapiлор, kɛ kape epa kɛmnatŭ, прекɛm шi Лɛdoвik voind a sɛпɛne Ромъnia ka пе о провinџie a sa, шi asemenĭ, despre алтъ napte, Лɛdoвik, че epa foapte devotŭ kътре kpedinџа вiseрiчiĭ aпɛsene, лɛkpînd прin mamъ-sa чеа вitpegъ, Клара, soџiea лɛĭ Aлeksandpɛ Басараб шi прin sɛmъ de misionapĭ, ka sъ katoлiчeze пре Лаiotъ kɛ toџĭ Ромъniĭ, aчеstea продɛsеръ чертɛрĭ шi резвеле între dînшi... Лаiotъ fiind порочitŭ în резвелɛл че'л авɛ kɛ Ȣn-

gȣрі пе цермії Dȣнърії, lîngъ Seвepin, прекȣm
ші despre Трансілванія бътînd пе Nikолае Вое-
водȣл, челȣ че вреа съ ажȣte пе Лȣdovik, fъkînd
kȣ армieа sa пъвъліре în Ромънia, Ромънії fȣ-
ръ învingъторі ші, прin isteцimea ші kȣрацiȣл лорȣ
челȣ маре, îші апъраръ indeпendinца!..

Бȣkȣр înkъ kопілȣ fiind ȣрmъ пе tъtîne-съȣ
în резбелȣ ші sȣб Dan Водъ, dȣпъ ачееа, se de-
oseбi преа mȣлt прin бравȣра ші kȣрацiȣл съȣ,
kît ші sȣб Мірчеа челȣ mаре...

Ел ера жȣне ка de треї-zечї de anї, іар
tъtîni-съȣ трекȣse de шаї-zечї.

Ера репȣmitȣ despre mînȣіреа аркȣлȣї ш'а
съцецiї, прекȣm ші а înfrîna kȣрsіерȣл челȣ maї
selбatikȣ!..

Ел fȣsese tot-d'аȣна însoцit de ȣнȣ омȣ ал
съȣ, saȣ алт-fел съ'і zічемȣ ȣнȣ skȣtiерȣ, kȣ
kаре mерsese în бътъліе, ші ȣnde ера лȣпта maї
крîнченъ ші періколȣл maї mаре, аколо еї de-
sвъліsеръ îmпреȣнъ kȣрацiȣл ші тоатъ бърбъціеа
ȣнор ероï...

Ast-fел веde чіне-ва пе прінчіпії ші кавалерії
din medіȣл евȣ, чеї че fȣръ tot-d'аȣна însoцiцї
de skȣtiерї, армацї ка ші dînшi, лȣптъторї бравї,
товаръшї în норочіре ші 'н неноро чірї, fiind in-
sпірацї de дреntate ші de аморȣ!..

Аша dар товаръшȣл de бътъліе ші de kълъ-
торії ал лȣї Бȣkȣр se нȣміа Моцikȣ, жȣне ка

шi dînsвл, челŏ че нв таĭ пвцin iĭ semъna în бравврь.

Бвквр de шi kpeskвtŏ таĭ мвлtŏ пе kîmпвл лвптеĭ, полiтiка ачелор timпĭ черîнd ка Dотнiĭ Ротънii съ se afле adesea în релацiĭ кв Рецiĭ Вngapieĭ ш'аĭ Полонii, învъцase біне лiтба magiaръ, чеа полонъ, kîț шi пе чеа tъtаръ, пентрв къ odatъ късвse робŏ în miiнiле Тъtapiлор...

Шi înkъ, se ziче къ tъtîni-съŏ kît шi Dan Bodъ tpimiцîndв-л de kîte-ва орĭ ла Dотнвл Молdoвi, пентрв таĭ мвлtе tребĭ de statŏ, каре п'атвнчĭ ера Bogdan II, кървia i s'a zis шi Мвtвnчĭ ера Bogdan II, кървia i s'a zis шi Мвшat, ел se алъtвpase пе лîngъ кврtea ачествia шi s'a înролат în ostipea sa, вnde fв приimit кв toate оноареле внвĭ fiŏ de Domнŏ Ротънŏ.

Молdова gъsindв-se п'ачелŏ timпŏ înkвркатъ în pесбелŏ кв fii Skitieĭ преквт шi кв алцiĭ, ел se însemnase кв destвле браввpĭ, stрьбъtînd de таĭ мвлtе орĭ кв kвpsieрвл съŏ пînъ în miжлоквл табеpiĭ Тъtapiлор, шi прiн ачеаsta, кнoskîndвле лiтба шi обiчеiвpiле, ле fъчеа tot-d'авна тарĭ stpiкъчiвнĭ, isбindв-ĭ tot-d'авна шi întopkîndв-se tpiвmfъtopŏ dintpe dînшi...

Se штie кв toate astea къ Молdова ера foapte маре п'атвнчĭ, хоtареле sале кв totвл întinse шi se afла înkoнцiвpaтъ de внŏ брiŏ de четъцĭ пе toate марцiнiле sале. Despre Полоniа авеа Хоtinвл, Sopoka шi Tigina; despre Тран-

silвania Четатеа Neamцвл ші Imepodoва; despre Цара Романеаskъ Кръчівна; пе Двнъре четъціле Репі, Картал, Кіліа, ші пе Мареа Neagръ Четатеа Албъ saв Akerman.

Афаръ d'aчеstea Свчіава ера kapitaла цеpії întъpitъ.

Îndeшерт se лвптаръ Полоnії, Тътарії пpекsm ші Тврчії ka sъ вmiліaskъ aste întъpipі че ераб апъzite de kътре пъркълавії церії, în kape se афла tot-d'авна о gapnisoanъ oape kape.

Махомет I kв toate sіліnцеле че 'ші пвse ka sъ konpinzъ Четатеа Албъ, kape ppin inflвinцa еї фъчеа пе Молdовеnі stъпînitopії Мъpії Negpe, пв fъkв de kît въpsъ sîпцеле а о мвлціme de ostipі а ле sале ші, dвпъ о îпkonцівраре de о лвпъ, fв nevoit d'a se petpaце. Врмъторвл Свлtan Баіazet вепі kв о flotъ пвmероаsъ ші kв о ввmъ преа mape de ostipі че ле ревъpsъ ppin царъ, пръdînd ші пвstiind локвpіле пе впde kълкаб, ші 'ntp'aчеstв kinв, înkonцівpînd Четатеа Албъ de пе вskatв ші пе апъ, ші dвпъ о îmпресвраре, kape 'л а kostatв преа skвmпв, în sfîpшit четатеа kапітвлъ, пе kape о ші лвъ în stъпîпіре-ї ші о întъpi kв gapnisona sa. Ioan Албеpt, Реџеле Полопії, ла 1497 аседіе четатеа Свчіава пе kape о бътв kв твпвpіле în kвpsв de тpeї sъптъmînі, însъ пв isбвti а о konpinde, fiind kъ Молdовеnії dpeцеаб поаптеа чееа че ле

ѕtpika ziоа tѕпѕріле Полопілор. Петрѕ Водъ I бътѕ армiеа лѕї Kazimip fъkîndѕ-ї о мѕлціме de прisoнepї прекѕм шi 'ї лѕъ треї steagѕpї марї: ал Краkôвепілор, ал Sandomipeпілор ші ал Леополепілор. Бogdan Водъ, fiѕл лѕї Stefan челѕ маре, бътѕ iаръшї о армie полопъ че intpъ în Молдова ѕѕб komanda џепералілор Пътрѕ Одровічї, Конецполѕki ші Бѕчачki. Kîцї-ва плъiешї fiind înkiшї în Четатеа Neamцѕл, se împротiвеште вѕтероасеї армiї а лѕї Ioan Sobieѕki, рецеле Полопii. Stefan челѕ маре, бравѕл бравілор ші вiteazѕл вiтежілор, бate kѕ мѕлтъ енерџie армiеа Ѕпgро-Полопъ прекѕм ші ѕмѕлџе kѕ destѕл kѕраџiѕ вiрѕiпца din мîiпiле лѕї Баiazet; întp'ѕпѕ kѕвîntѕ, ѕѕмъ de пiште аѕеmiпеа fapte репѕртаръ Молдовепiї în kontpa inemiчiлор цeрiї, ачеї че воiаѕ прiп ѕiлъ ѕъ ле ѕмѕлгъ лiбертatea ші indeпeпdiпца паціопалъ...

Înѕъ Stefan, вѕzînd înaintъріле kape ле fъчеаѕ Тѕрчiї în Еѕропа прекѕм ші ѕtареа în kape se afла пѕтеріле kpeштine de atѕпчї, sfъtѕi ла моартеа ѕа пе fiѕл ѕъѕ Бogdan ѕъ ѕрмеze еѕемплѕл fpaцілор лорѕ Мѕпtепiї, ѕъ înkiпе прiпчiпатѕл ла Тѕрчї, kѕ kondiцiї авантаціоаѕе, kape ачеаѕtа ѕе ші fъkѕ dѕпъ тречере de kîцї ва anї, прiп înkeepea tpatateлop kape пе ѕîntѕ штiѕte.

Kѕ toate aчеѕtеа Молдова а ѕѕfepit мѕлt, маї kѕ ѕеамъ deѕпре партеа Тъташілор, kape, din

tіmпѹріле челе maĭ depъrtate шi пînъ maĭ înkoa, пѹ înчetаръ d'a fѹрnіka desѹ пе лîngъ мalѹріле Прѹtѹлѹĭ, trekînd Бѹgѹл шi Nistрѹ, dѹпъ жефѹірі шi ч. л. лt. Молdовеніĭ іаръшĭ se aфлаѹ meреѹ înkъераці kѹ dînшi шi, dintр'aчeste пепреkѹрmate лѹпte, am пѹtea ѹmпле мѹлte волѹme, deskріind faпtеле шi întîmпларіле de п'аtѹнчі!..

Dap ka sъ пѹ пе depъrtъmѹ преа мѹлt de sѹбіektѹл nostрѹ, пе 'ntoарчеmѹ іаръшĭ ла Бѹkѹр, челѹ че în maĭ мѹлte pîndѹрі s'a fost мъsѹрat kѹ Тъtapiĭ, kѹ Ѹngѹpiĭ шi kiap kѹ Тѹрчі...

Dѹпъ kѹm maĭ zisеръmѹ, ел fiind ѹпѹ бърбаtѹ foapte însemnatѹ п'аtѹнчі despre kѹпоштінца лімбілор, ѹпіа întр'алtеле ѹпѹ karaktерѹ tape, пе лîngъ fisionomica sa чеа dѹлче шi o талie че o авеа марціалъ!..

Ачestѹ еpoѹ, kѹ toate преоkѹпъріле saле мілitаре de kape se afла околit, maĭ kѹ seamъ kînd мерцеа ла resбелѹ, desбъли компаніонѹлѹĭ sъѹ пînъ шi kѹцетъріле saле челе maĭ sekрete шi челе maĭ профѹnde simцimînte a ле inimeĭ saле!.

Dap de ла ѹпѹ timпѹ, kѹ мѹлtъ mірape a kamapadѹлѹĭ sъѹ ел se аръtъ че-ва îngріжѹратѹ шi kъzѹtѹ пе gîndѹрі!.. Nimeni пѹ пѹtea kѹпоаште tot-d'odatъ пentрѹ че astъ skimбаре întр'însѹл, шi skѹtieрѹл sъѹ maĭ adesea opĭ, прin ворбеле шi оріцinaлitatea sa чеа веселъ, kъѹta a'ĭ лiniшti inima, depъrtînd de ла dînsѹл toate îndoieлiле

ші mîхпіреа de kаре ера копріns. — Ел аȣzise negpeшіt kъ Тъtapiĭ прадъ Молdова ші d'ачееа kȣц̦eta ші se gръбia a шерц̦е съ se батъ пен-tpȣ Bogdan Bodъ!..

Nȣ бomȣ̆ ȣita ш'ачеаsta, kъ Ромъніĭ înkъ s'аȣ̆ арътаt în tot timпȣл кавалеріĭ!.. къчĭ, пре-kȣm eĭ fȣpъ de бiteжĭ ші необоsiц̦ĭ în лȣnte, tot asemenea fȣpъ ші ромаntічĭ, tot asemenea de adopatopĭ aĭ seksȣлȣĭ, tot asemenea аплekaц̦ĭ ȣпре а întpeц̦ine fokȣл sakpatȣ̆ ал ачestȣĭ kȣлtȣ̆ прekȣm ші а пъstpa în inima лорȣ̆ чеа sinчеръ simц̦imîntеле челе maĭ kȣpate, tot asemenea de пasionaц̦ĭ, прekȣm sîntȣ̆ тоц̦ĭ пополіĭ de miazъ-zi; tot asemenea de поец̦ĭ ka ші dînшi ші tot asemenea de копііĭ!.. Пробъ despre ачеаsta aбemȣ̆ ачеĭ бърбац̦ĭ mapĭ, kape, пentpȣ dȣлчеа къȣtъ-tȣpъ a ȣneĭ femeĭ ші zîmбetȣл eĭ челȣ̆ amoposȣ̆, sakpifikapъ apшiĭ întpeц̦ĭ!.. Ast-fел Antonie, бik-timъ ал Kлеопаtpi, кълkъ пentpȣ amopȣл eĭ in-tepeseле пatpii saле, пepdȣ kȣпȣna gлopii ші 'шĭ ръпȣse kaпȣл!..

Бȣkȣp dap, пе лîngъ atîtea бiptȣц̦ĭ kape ле поsedъ de ла паtȣpъ, ера ші stъпînit de o пasiȣne; о пasiȣne însъ че фъчеа dintp'însȣл maĭ mȣлt ȣпȣ̆ копілȣ̆, ші de kape epa okȣпаtъ пpea mȣлt inima sa чеа tînъpъ ші epoikъ!..

În mіжлокꙋл вікtоріілор репꙋрtate de dînsꙋл ші de тъtîne-сꙋѣ, în ресбоіꙋл че'л авꙋсесеръ кꙋ Ердеlі Мікlоші, ел авꙋ непорочіреа d'a fi ръніtꙋ ла ꙋнꙋ ꙋмъръ. Fъръ а лꙋа în seamъ kîtꙋ-ші de пꙋціnꙋ dꙋререа че'ї каꙋса ачеаstъ ранъ, о idee репеde ка fꙋлџерꙋл trekꙋ пріn minte-ї, каре sтрънбъtꙋ inіma sa чеа преокꙋпатъ!... Пasіonatꙋ însъ ші маї мꙋлt, kinꙋitꙋ de о sꙋвеніре че 'ї о реnоіа веdереа ꙋнꙋї інелꙋ din deцетꙋл сꙋѣ, ші каре ера пentрꙋ dînsꙋл маї simцівілъ de kît toate ловіріле din лꙋме, ші de kît kiар dꙋререа рънілор лꙋate în бътъліе, ел авꙋ ꙋнꙋ вісꙋ înfрікошъторꙋ каре'ї sтрівi inima!.. Dꙋпъ ачеаsta, zise îndатъ лꙋї Моцікꙋ sъ se gъteaskъ kъ аѣ а плека întр'о кълъторіе!..

Моцікꙋ, fъръ а se înпротіві вре odатъ воінцеї сале, înшелъ каії, întокmі арmеле ші se пребъті de dрꙋмꙋ...

Sтъпînꙋл ші сꙋпꙋсꙋл, desпърцindꙋ-se de чеілалці kамарazі de ресбоіꙋ, detеръ пінtenі каілор, dꙋпъ че înкълекаръ, ші amîndoї se deпъртаръ, апꙋkînd пе sꙋб мꙋнці, ꙋрkînd ші skoборînd dеалꙋріле, пînъ че еширъ în шесꙋл kîmпіеї, каре înfъціша окілор чеа маї пітореskъ прівіре: deспре о парте мꙋнції чеї вінеці, перzindꙋ-se în орізоntꙋ ші despре алта тапетеле верzinde, семънате de fлорі ші întреръпте de лівеzі, пъdꙋрі, колліче ші апе... Amîndoї мерцеаѣ тъкꙋці, ші кꙋ kît înaintaѣ ла dрꙋмꙋ, кꙋ atîta лі se înfъ-

ціша dinaintea okiлop пÿoÿъ тaбnoÿpĭ, пÿoÿъ fpÿmÿseцĭ!..

Însъ aчeлa a kъpÿia inimъ simte dÿpepea pъпiлop. a kъpÿia minte se aflъ okÿпatъ de niщte kÿцetъpĭ tpiste шi ÿпÿ skoпÿ deпъptatÿ, пoate aшa лesne a ÿita toate aчestea, пentpÿ ka sъ se бÿkÿpe ÿпÿ momentÿ de aчeste fpÿmÿseцĭ чe i лe desвълeшte natÿpa?.. Pesÿnetÿл stînчiлop шi mÿpmÿpa aпeлop, пpin meлankoлika лopÿ impresiÿne, пъpea kъ ap pesпÿnde лa пъsÿл шi dÿpepea чeлÿĭ maĭ пpeokÿпatÿ dintpe astĭ doĭ kълъtopĭ aĭ nostpi!..

Бÿkÿp, kÿ toate aчestea, kaлkÿлa în kÿцetÿ-ĭ skoпÿл kълъtopii saлe, dap aчeasta de-o-kamdatъ n'o înkpedinцa de kît inimeĭ saлe чeлiĭ пpea mÿлt diskpete, шi peazemÿл пe kape se sпpiжinea лa ÿпiлe îmпpeцiÿpъpĭ epa singÿpÿ Moцikÿ, iÿбitÿл sъÿ товapъшÿ!...

O! воĭ, mÿnцĭ, pîпe, въĭ stînчĭ шi aпeлe чe kÿpgÿ d'atîtea miĭ de anĭ din sînÿpiлe mÿnцiлop Kapпaцĭ, sпÿneцĭ ka чe zeitate пpeÿpsi mîxnipe în inima чea epoikъ a лÿĭ Бÿkÿp?.. Boĭ, kape 'л aцĭ въzÿt ÿpkînd шi skoбopînd dealÿpiлe kÿ atîta gpъбipe!.. o! daka шi воĭ nÿ въ amъцiцĭ, sпÿneцĭ, пÿtea fi aлt-чe-ва dekît nÿmaĭ amopÿл?.. Шi aчestÿ amopÿ sakpÿ, fъpъ kape nÿ пÿtea eл tpъi шi de kape nÿ se пÿtea desпъpцi de kît odatъ kÿ вiaцa, îл simцi пentpÿ aлt чi-ne-ва de kît nÿmaĭ

пеntрѕ Iліана, fiika лѕї Бogdan Bodъ, kъpiia ел ла плекареа sa пеntрѕ бътъліе її жѕрасе пе Dѕmnezeѕ ші пе toці Sfinцiї, къ о ва іѕбі ші къ se ва întѕрна negрешітѕ înвingъторѕ, sпре а'ї чере mîna de ла пъріnteле еї?..

IV

CĂPETENIA ARMIĬ TĂTĂREŞTĬ.

О таре парте а Молdовіï, zisеръmȣ̆, simџise кȣ dȣрере жафȣл ші ферȣл орdелор desпърџite din трȣпа чеа таре а лȣï Тамерлан!..

Тътаріï пȣstiiръ atîtea локȣрï, înkît патріеа лȣï Dрагошï, а лȣï Stefan ш'а лȣï Богdan, se пърea къ поартъ dолiȣл пеiреï пре фрȣntea sa! Atîta adȣпъторъ тътъреаskъ, Nogai прекȣm ші Казачiï, înaintaserъ пînъ ла Іашï, ȣnde пръdаръ kît aȣ̆ пȣтȣтȣ̆ ші în ȣрmъ de ресбȣнаре і aȣ̆ ші dat фокȣ̆!..

Цinȣтȣріле toate stpigаръ în ȣnanimitate ла арме!.. арме копiï ші mînтȣіре!..

Пînъ ші прȣнкȣл din пîntечеле mamъ-si ціпа ші se кȣtремȣра!..

Пentрȣ къ пе ȣnde кълка пічорȣл Тътарȣлȣï прекȣm ші ал орï кърȣï streinȣ̆, se însemna кȣ sînџe ші кȣ фокȣ̆!..

Disперареа kreskъ пînъ 'ntр'atîta înkît fъчеа пе toцî a ръвбfла ачела-шî цiпътъ, о ачееа-шî dъреpe шi ъпъ ачела-шî пasъ: — Sъ перimъ, ziseрь ei, sъ пе mîntъimъ ветpiле!..

Ачеstea se азzipъ deпpetъtindeni шi 'n tot локъл; întpeagъ цара шi tot пopodъл aвînd kpediпцъ în Dъmnezeъ шi aштeптînd mîntъipea-ле din enepцiea stъпînitоpълъi Domnъ лоpъ!..

Бogdan Bodъ, kъ toate înkъpkътъpiле че ле авъsese пînъ atъпчi, despre пaptea Полопiлоp шi алцii, abia isпpъвise kъ dînшi шi se gръвi ka sъ întoаpkъ apmateле saле, kompъse пapte dintpe endiцeni шi пapte dintpe streini, îndpeпtîndъ-ле asъпpa fiiлop Skitiei, чеi че пъ gъsiaъ пiчi ъпъ fpîъ ла варвареле лоpъ fапte.

Ел fъkъse kъnoskъt лъi Пъki, kъпeteпiea Тътapi лоpъ, ka sъ învеtеze de ла atîtea kpъzimi, sъ deшaрte opaшеле шi sateле, пе kape ле sъgpъma ostiле saле, шi sъ iasъ ла kîmпъ întinsъ пeпtpъ ka sъ 'шi тъsoape пъterea лоpъ!.. Бogdan, konчeпtpînd ostiле saле asъпpa Бistpiцеi шi asъпpa апеi Молdoвi, oвseрва kъ okiъл sъъ de цепералъ toate mишkъpiле inemikълъi, шi пpin deseле konsiлiъpi че ле авъse kъ Xatmani sъi, kъъta a пemepi плапъл челъ mai sigъpъ ka sъ estepmine пînъ ла челъ din ъpmъ пiчоpъ de inemikъ intpat în цара sa..

Пъki, de алтъ пapte, opientaлъ în toatъ пъ-

terea kѕвîntѕлѕї, ресвoitорѕ ka ѕnѕ Atiлa шi kрѕdѕ ka ѕnѕ Gingiskan, de шi авea maї віne de шai-zeчї-шi чinчї de anї, ера înkъ stъпînitѕ de toate пasiѕniлe ѕnѕї tiranѕ!

Fiind ел okoлitѕ de o mѕлцime de skлaвї, adikъ: чеї че 'ї serвia ѕnpe a'ї цine skъріле kînd înkълika, чеї kape ѕmвлaѕ пe лîngъ kѕрsieрѕл sъѕ, пѕрtîndѕ-ї ѕneлtiлe de лѕksѕ шi de плъчерї: прекѕm, serвiчiѕл de fѕmatѕ шi веѕtѕріле, maї авea kѕ dînsѕл o mѕлцime de femeї skлaве шi eѕnѕчї че îngріжiaѕ de хаpemѕ-ї, пentрѕ kape, воi a рекрѕta шi dintpe fiiчеле moлdoвene, пе kape ле gъѕia foapte плъkѕte шi fрѕmoase, întpe челе полопе шi magiapс...

Орї în kotpo ел 'шї întорчea okiї, тревѕia ѕnѕ skлaвѕ sъ'ї stea dinainte, kѕ mîiniле ла пеntѕ, tpemѕpînd, прекѕm шi a împлini dopinцеле saле maї 'nainte d'a i ле ziче!..

Тоtѕл ера ла dînsѕл лѕksѕ шi варварie: totѕл sepiosѕ шi niчї de kѕm inima sa nѕ ера atinsъ.

Ел nѕ sѕfepia sъ askѕлte цiпъtѕл въdѕвiї saѕ ал вре ѕnѕї nenoрочitѕ!.. Кpѕdѕ шi neîndѕплekatѕ, прекѕm ера în toate, ел nѕ askѕлta de kît варвара sa аплekape...

Ast-feл ера Вiziрѕл Пѕki, kape se afлa atѕnчї ла Іашї, kѕ tot staвѕл sъѕ. Ел ера чеʌѕ maї faвoритѕ Sapaskeрѕ ал Sѕлtanѕлѕї de ла Kpîm!

Елаm, ȣнȣл dintpe ofiцepi лȣĭ, kȣ ȣнȣ tpȣпȣ de ostipe, npibegea, din opdinile sale, miшkъpile че ле fъчеа Воеводȣл Молdовенілор, ші kȣ чеа maĭ mape aktibitate, пȣtemȣ ziче, ostilitatea ші tepopismȣл пȣ kpȣца пе nimenĭ, în dpȣmȣл sъȣ...

Snionȣл пе kape 'л tpimitea tot-d'aȣна ka sъ iskodiaskъ ші sъ afle челе че se петpekȣ ші чееа че se gъseште п'în черkȣріле kpeштinilop, se нȣmia Вачіȣ.

Ачеsta se gpъbi d'a panopta stъпînȣлȣĭ sъȣ чеа maĭ нopoчitъ deskonepipe kape a пȣtȣt faче în biaцъ-ĭ.

Îшĭ înkinȣi kъ mȣлцȣmipea че ва adȣче npin ачеasta stъпînȣлȣĭ sъȣ, ва прецȣі maĭ mȣлt de kît o sȣmъ de zeче saȣ o sȣtъ de пȣнцĭ de apцinцĭ, че ва npiimi dapȣ de ла dînsȣл.

Ел deskonepise ȣна din челе maĭ mapĭ aвȣцiĭ, пе kape o iȣbeште inima чеа nesъцioasъ a лȣĭ Пȣki... Комоpіле шахȣлȣĭ ші toate fpȣmȣseціле Парadisȣлȣĭ, ȣnite ла ȣнȣ лokȣ, пȣ notȣ прецȣі пentpȣ desпotȣл челȣ însetatȣ de atîtea плъчерĭ ші нȣоĭ волȣптъцĭ kît пȣвела че se gpъbia a'ĭ o adȣче sepвȣл ачеsta...

Ne bomȣ întoapче akȣm dinпpeȣнъ kȣ лektopȣл nostpȣ ka sъ bizitъmȣ kîmпȣл ostipilop Молdoвeneштĭ, тъбъpîte dȣпъ kȣm amȣ apъtat maĭ sȣsȣ, ші пе Domнȣл Bogdan, stъпînitopȣл ші

џенералꙋ de кънetenie ал ачеstop apmiĭ apzînde de dopꙋл патріі ші de ꙋра че о авеаꙋ în kontpa inemiчілор, пентрꙋ insꙋлтеле че ле fъчеаꙋ mꙋmeлор, sꙋpopiлop ші fiiчелор лорꙋ!..

Nꙋ se afла nічї ꙋnꙋ osteanꙋ, de ла челꙋ maĭ жꙋне ші пînъ ла челꙋ maĭ бътpînꙋ, ал къpꙋіа брацꙋ sъ'нꙋ ші 'л fi înчеркаt maĭ de mꙋлте opĭ ла mînꙋipea saбieĭ, а пꙋрта оцелоsꙋл skꙋtꙋ ші а џinti în пеntꙋл inemikꙋлꙋĭ otpъвita sъџiatъ, пентрꙋ kape epaꙋ penꙋmiџĭ Pomînіĭ în џепеpe п'atꙋnчĭ.

Opĭ чіне ap fi пропꙋs Молdовепілор deспре о паче pꙋшinoasъ кꙋ stpeini, saꙋ inemiчі kape ле кълkase хотареле ші опоареа naџionaлъ, epa sokotitꙋ d'ꙋnꙋ maĭ mape inemikꙋ, пентрꙋ къ datopiea лорꙋ epa d'a pedika afpontꙋл naџii кꙋ пꙋtepea брацꙋлꙋĭ ші а алꙋnga пе inemikꙋ прin siлa apmeлор; iap tpъdapea epa пînъ atꙋnчĭ ꙋnꙋ че nekꙋnoskꙋtꙋ întpe adeвъpaџiĭ fiĭ aĭ naтріі!..

Datopiea лорꙋ fiind maĭ кꙋ deoseбіpe а апъра пе пъpinџĭ, пе mꙋme, sꙋpopĭ, пе бътpînĭ ші пе чеĭ infipmĭ de maлtpatapea пъгînъ, de ачееа, пе тоџĭ ачеstia îĭ пꙋпеаꙋ maĭ ла sigꙋpꙋ, dꙋkîndꙋ-ĭ прin sînꙋл mꙋnџілор ші прin четъџĭ nestpъбътꙋte de кълкареа inemikꙋлꙋĭ.

Ne вomꙋ adꙋче maĭ кꙋ seamъ aminte sпꙋseлe

бътрînілор ш'a пърінцілор nostpi despre kѕm веніаѕ maĭ de mѕлt Тътарії...

Кѕ nimikѕ nѕ поate fi kompaрate spaima, тероареа ші цінътѕл че 'л skotea maĭ kѕ seamъ femeiле ші копii! Еле îшĭ spoiaѕ feцiле kѕ fѕnінціne, пentpѕ ka sъ nѕ плакъ kînd вор fi deskoпepite; челе maĭ жѕne ші maĭ fpѕmoase fiiче se îmбpъkaѕ kѕ tpenцe ші 'шĭ пѕneaѕ ченѕшъ пе kaпѕ, ші aбia nѕmaĭ челе бътрîne se аръtaѕ... Asemenea timпĭ апѕkаръ ші петреkѕръ пърінцiĭ nostpi, kînd fъчeaѕ Тътаріĭ inвasiĭ ші алтеле!..

Însъ, прекît теpopismѕл баpбарілор ера maĭ mape, kѕ atît pesбѕnapea fiiлор патрii ера пpofѕndъ ші sigѕръ!..

Atîtea moвiле pedikate пріn mіжлокѕл kîmпiiлор, notѕ аръta dѕпъ a лорѕ mъpime mѕлцimea oseminтелор че zakѕ sѕб dînseле de inemічĭ kъzѕцĭ, în kѕpsѕл pesбoipiлор de kътpe Pomînĭ ші Молdoвеnĭ, în kontpa ачелора.

Пentpѕ kъ skînteea чea патріotikъ ші epoikъ a ачestѕĭ пoпoлѕ nѕ se stinsese înkъ, fiind kъ ера înkъ deпapte de sѕfлapea kopѕпцii ш'a intpiцiлор, kѕ kape îĭ moліпsi maĭ tîpziѕ fii de ла Fanapѕ!...

Sînцеле челѕ adeвъpatѕ Pomanѕ ші Dakѕ kѕpцea înkъ neîntinatѕ пріn віnеле лорѕ ші de ачeea nѕ пѕteaѕ eĭ sѕfepi жѕgѕл nічĭ insѕлtapea!...

Ast-фел ераŭ Молdо-Ромînii п'atŭnчĭ; шi, прiн eгoismŭл че'л desвълiserъ ei, se фъкŭserъ апърътopi Еŭропii, пentpŭ kape, dŭпъ atîцĭ se-kолĭ de лŭптъ, аŭ dpeптŭл d'a реклама de ла dînsa astъ-zĭ протекцiŭne шi ажŭторŭ!...

V

FIICA LUĬ BOGDAN VODĂ

Пentpȣ a deskpi віptȣtea шi fpȣmȣseцea Iлiani, fiiчeĭ лȣĭ Бogdan Вodъ, пe вedemȣ̆ siлiцĭ a лȣa de вasъ чeлe înfъцiшate пpin tpadȣkцiȣnea пъpinte-лȣĭ Хopga. Înkît despre чea d'întîĭ, o вedemȣ̆ mo-deлȣ̆ de statopniчie în sȣfepinцe шi o adeвъpatъ epoinъ пentpȣ kȣpaцiȣ̆, kît despre чea d'a doȣa, пe e destȣл kponika kape пe ziчe kъ epa foap-te fpȣmoasъ, шi kȣ atît maĭ mȣлt tpeбȣe sъ o kpedemȣ̆, пentpȣ kъ aчeasta o mъptȣpiseшte în-sȣшĭ stpeinii!..

Кълъtopiцĭ, въ pog, întp'o пapte a Бaпa-tȣлȣĭ, în Tpansiлвania spre Хацeg шi 'n пaptea de sȣsȣ̆ a Apdeaлȣлȣĭ, kъtpe Aбpȣd, въ întoap-чeцĭ apoĭ пe лa Бълgpad, шi вizitaцĭ пȣmъpȣл sateлop kъtpe Sibiiȣ̆ шi Fъgъpaшĭ, въ oпpiцĭ în чeлe mante sate apoape de Бpaшов, шi d'aчi, кълъtopind în лiniea mȣnцiлop Kapпaцĭ, toatъ Pomînia шi пînъ în вekiлe xotape a лe Moлdo-вiĭ, o sъ вedeцĭ чe вa sъ zikъ fpȣmȣseцea fe-meiлop pomîne; konsepвîndȣ-se лa dînseлe kȣ sinцenie tiпȣл matpoaneлop Pomane!.. Вeцĭ

веdea întр'алтеле întokmaĭ kostѕmѕл челŏ antikŏ: прекѕm, къташа чеа kѕѕѕтъ kѕ арнічіŏ рошѕ ші kѕ flѕtѕрĭ пе пептŏ ші пе ла ѕmерĭ, katpinца kape o портŏ înпрецiѕрŏ, вървatъ de лînѕрĭ, înчingътоареа komпѕѕъ de niште fъшiĭ рошiĭ, înfрѕmѕseцate kѕ flѕtѕрĭ ші kѕ mърцеле de toate kѕлоареле, авînd пе ла kъпътiie desлînътѕрĭ че atîрнŏ ka чiѕkѕрiĭ; пе kaпŏ пѕртînd mърama албъ ші în крештетŏ kѕ kончiŏ; maĭ adesea орĭ пѕртînd ла gîтŏ niште бънiшорĭ înширацĭ пе ѕнŏ fiрŏ рошѕ de mъtase, ші kape ачeasta, se ziче salba, maĭ mѕлт saŏ maĭ пѕцin прецioasъ în аѕрŏ saŏ арцintŏ, дѕпъ пѕtере. Fiiчеле maĭ kѕ seamъ merгŏ kѕ kапѕл desвълitŏ, лъsînd sъ atîрне пе sпate ѕнŏ пърŏ ka mъtasea kastaniŏ saŏ блondŏ ka аѕрѕл, înплetitŏ, saŏ pesfipatŏ în віце ѕndѕioase ші прinѕ kѕ kорdеле рошiĭ saŏ d'алте колоаре; еле портŏ ka o diademъ шiрѕрĭ de банĭ пе fрѕnte-ле ші d'asѕпра kапѕлѕĭ; maĭ adъogînd пе лîngъ ачеstea ші kацавеika saŏ fерmена чеа пînъ ла taлie ші maĭ жоsŏ de taлie, înблъnitъ de цiѕрŏ înпрецiѕрŏ прекѕm ші пе ла mîнечĭ kѕ o блanъ sѕбцiре. Înkълцъmintea-ле е komпѕsъ maĭ adesea орĭ de чisme рошiĭ, kape fakŏ крецѕрĭ, kѕ ѕнŏ tokŏ mititeлŏ ші potѕndŏ, saŏ niште пантоfĭ елеганцĭ, kѕѕѕцĭ kѕ flорĭ de mъtase ші fiрŏ, înfъцiшînd прin toate ачеstea gѕstѕл ші елеганца романъ dinпреѕнъ kѕ лѕksѕл Orientѕлѕĭ; ші